

wzrost:
Pazdron Bogumił
Golanski

Nowe Miasto Lub.
terror
Hoffmann Bogumił

M: 1590/252 & Pom.

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

Hoffmann Bogumił

T. Nr. 1590/2528 Pom.

M. Gwasto Lubawskie - terror

I./1. Relacja —

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora k. 1 s. 1

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące delatora —

II. Materiały uzupełniające relację k. 1 s. 1

III/1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5. Inne .....

IV. Korespondencja

1.) Fundacji 2.) Podsiame k. 1 s. 1

V. Nazwiskowe karty informacyjne : k. 13

VI. Fotografie brak

1/2. Dokumenty - Hoffmann Bogumił:

1. Odpis słowny aktu egomii nr 97/1945,
kserokop. omg. k. 1 s. 1

II. Materiały uzupełniające relację
/ - Hoffmann Bogumił:

1. art. Ostrowski Kazimierz, Hoffmannowie, Gazeta
Pomorska, 18.12.2000, kserokop. str. 17 k. 1 s. 1

Pomorskie rody

Hoffmannowie

Przybyli do Chojnic na kilkanaście międzywojennych lat, lecz znaleźli tu swoje miejsce i istotnie przyczynili się stworzenia silnego środowiska kulturalnego. Wnuki Heleny i Bogumiła Hoffmannów pamiętają o korzeniach i etapach życia swoich dziadków.

Poznali się na uniwersytecie w Poznaniu. Bogumił Hoffmann miał już za sobą bogate przeżycia; urodził się w 1890 r. w Pruskiej Dąbrówce (pow. sztumski) w rodzinie gospodarza Antoniego i Władysławy z Rutkiewiczów, córki nauczyciela. Maturę zdał w 1911 r. w Brodnicy, potem studiował w Berlinie historię, filozofię i literaturę niemiecką. W 1914 r. został powołany do armii, w mundurze niemieckim do końca I wojny światowej uczestniczył w walkach, był ranny. W 1919 r. wstąpił jako ochotnik do Wojska Polskiego i brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej. W lipcu 1920 r. podczas akcji plebiscytowej na Powiślu został w Dzierzgoniu ciężko pobity przez Niemców. W latach 1920-1921, po siedmioletniej przerwie, kontynuował studia humanistyczne na Uniwersytecie Poznańskim.

Helena urodziła się w 1895 roku w Poznaniu, była córką mistrza szewskiego Edwarda i Zofii Sobierajskich. Z gimnazjum Marii Magdaleny w Poznaniu została usunięta za działalność w kółku patriotycznym, z zakazem zdawania matury w zaborze pruskim. Używała maturę eksternistycznie

w 1913 r. w gimnazjum św. Anny w Krakowie, następnie zapisała się na filologię na UJ, a po wybuchu wojny przeniosła się do Berlina, gdzie studiowała m. in. pod kierunkiem prof. Aleksandra Bricknera, kończyła zaś studia po zakończeniu wojny w rodzinnym Poznaniu. Pracowała w bibliotece uniwersyteckiej i podjęła też pracę pedagogiczną.

W sierpniu 1922 roku Helena i Bogumił zawarli małżeństwo po czym przenieśli się do Chojnic, gdzie zostali nauczycielami męskiego gimnazjum klasycznego. Helena uczyła języka polskiego i historii, odnosiła niemałe sukcesy dydaktyczne, opiekowała się Kółkiem Filomatów im. Mickiewicza. Bogumił wykładał głównie historię, ponadto geografii, propedeutykę filozofii i łacinę. Posiadał erudycyjną wiedzę, był nauczycielem cenionym i lubianym, pełnił funkcję wicedyrektora. Nie poprzestawali jednak na pracy pedagogicznej, lecz z powodzeniem spełniali swoje ambicje naukowe i należeli do ścisłego grona organizatorów życia umysłowego w mieście. W 1934 r. byli wśród założycieli Towarzystwa Miłośników Chojnic i Okolicy, Hoffmann wszedł w skład komitetu redakcyjnego „Zaborów”, oboje opublikowali w łamach tego pisma szereg artykułów o historii regionu i Chojnic, opartych na własnych badaniach. Szkic Bogumiła Hoffmanna z *historii gimnazjum państwowego w Chojnicach* ukazał się także w osobnej broszurze, ponadto oboje byli autorami prac z dziejów Wielkopolski, wydanych w Poznaniu.

W Chojnicach Hoffmannowie mieszkali przy ul. Człuchowskiej 55 (numeracja była inna niż obecnie), przyjaźnili się m. in. z rodziną nauczyciela i pisarza kaszubskiego Stefana Bieszka (dzieci nazywały go wujkiem), także z mieszkającymi w tym samym domu rodzinami nauczycielskimi matematyka Mariana Stopniewicza oraz Wandy i Bronisława Langów. W wakacje spędzali często w Żninie, gdzie najmłodszy brat Hoffmanna był proboszczem. W 1937 roku

Hoffmannowie z dziećmi w Chojnicach - pierwsze święto Wielkanocy, 12 kwietnia 1936 roku

Helena z powodu choroby odeszła na wcześniejszą emeryturę, a w roku następnym przeprowadzili się do Nowego Miasta Lubawskiego, gdzie Bogumił otrzymał w drodze konkursu stanowisko dyrektora gimnazjum.

Tragiczne były ich dzieje podczas okupacji. Rodzina z trójgimnaziem została wyrzucona z mieszkania, dyrektor był poniżany i szykanowany, m. in. zmuszony do zamiatania ulic. Jego żona nie wytrzymała teroru psychicznego i w styczniu 1940 r. odebrała sobie życie. Przez następne lata Hoffmann pracował jako robotnik w warsztacie ślusarskim, w październiku 1944 r. został aresztowany przez gestapo, uwięziony w Malborku i Gdańsku oraz w Stutthofie. Podczas ewakuacji obozu, tzw. marszu śmierci, zmarł z wycieńczenia w Rybnie k. Wejherowa. Świadkiem śmierci był jego wychowanek, znany chojnicki regionalista Albin Makowski.

Hoffmannowie mieli troje dzieci, wszystkie urodziły się w Chojnicach: syna **Kazimierza**, córki **Marię** i **Anielę**. Kazimierz (1930 - 1975) został księdzem, był wykładowcą w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, autorem ok. 50 prac naukowych, poświęconych w większości ekumenizmowi. Najmłodsza **Aniela** w pewnym stopniu powtórzyła drogę swej matki; po ukończeniu Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu przez 35 lat była nauczycielką ję-

Cztery dni po bitwie warszawskiej, 19 sierpnia 1920 r. Bogumił otrzymał awans do stopnia kapitana

zyka polskiego w Pasłęku, mąż jej - z wykształcenia historyk - również był nauczycielem. Zainteresowania humanistyczne dziedziczą również ich dzieci; strażnikiem pamiętek domowych w obecnym pokoleniu jest syn **Bogumił**, historyk, absolwent UG i mieszkaniec Gdańska.

KAZIMIERZ OSTROWSKI

Fot. Z ARCHIWUM RODZINNEGO
Repr. MIROSLAW MYSZKA

Helena - studentka uniwersytetu w Berlinie, rok 1918

TV / 1. Korespondencja Fundacji z
Rodzimą: B. Stoffmann:

1. Listy elektroniczne Bogumila Gajdziora
z Fundacji, kserokop.

k. 1 s. 1

mogę udzielić po przeprowadzeniu
dokładnej kwerendy

Z poważaniem

Główny - dokumenta.

Wishu

T. M.: 1590/2528 Som. Nowe Miasto
Sub.

Hoffmann Bogumił

V. Karty informacyjne

lc. 13

+ Hoffmann Bogumił odawca 1
historyk i działacz regionalny w dziedzinie
stuszkofu, zapiski

Baldwin P. Prześlona ma być nie
legendą. Rezy, 1968 z dn. 12. 05. /APAK
Złoty z. Kolec, t. 1/

Jdr.

Hoffmann
Hoffman Bogumił

Brochure

2

Por. m. w. p. od września 1938 r. dyrektor
Gimn. i Lic. im. ks. bpa Wł. Bandurskiego
w A. Międzyb. Lubelskim. Robotnik przy muszce
w ammu 1944 r. w deonii przy Org. Todt
(Tylice-Pesotoko). Aresztowany przez gestapo
w sierpniu 1944 r. (wraz z Kowalskim Fr. i Onodro-
wskim z Nowy), więzieni stutthofu, zm. 18.02.1945 r.

w b. T.: Kuryński J., ul. p. Brodowice, I/1/s. 1,

hmm-pz

89

Hoffmann
+ Hofman . . . Bogomil

U. Miasto

3

dyktando w U. Miasto
arrest we wrześniu 1944 r., zginął w Stutthofie
na f. Kujawskiego.

1939 1945
Arrestowany 16 VII 44
mowa katechetów 1944

ELŻBIETY ZAWACKIEJ

Wane Miasto

4

Hoffmann

Hoffman Bogumił

Był dyrektorem szkoły w Konym Mieście
od 1938r. do 1938r. Był również nauczycielem
w Chojnicach w latach 1922 - 1938r.
Zmarł w Rybnie Łosubskim 18 II 1945r.

Inf. L. Muchlińskiego

KKP

Nowe Miasteczko

Hoffman Bogumił .....
dyrektor nowamiestkijskiego liceum

- .....
5
- p.por. - figurował na liście osób skierowanych do obozu koncentracyjnego w początkach sierpnia 1944 r.
  - we wrześniu 1939 r. został zmuszony razem z emerytowanym inspektorem szkolnym Stanisławem Piotrowskim do zamiatania kilkusetmetrowego odcinka ulicy, zainteresowali w tej sprawie miejscowy Niemiec Maks Behding

in. relacja Bernarda Piotrowskiego M-7, T. tegoż,
Insp. Broolnica, I/1/3, 4.

ANP. wzup M6r '88

M. M. Lubo.

Hoffman Bogumił

f

pedagog, działacz niepodległościowy, autor
prac hist. W 1938 r. został dyr. gimn. w Mo-
lym Mieście. Aresztowany przez gestapo -
miszonym w Grudziądzu, Malborku i Stutthofie.
Zmarł 18.02. 1945 r. w Rybnie Pon. podczas
ekshumacji Stutthofu.

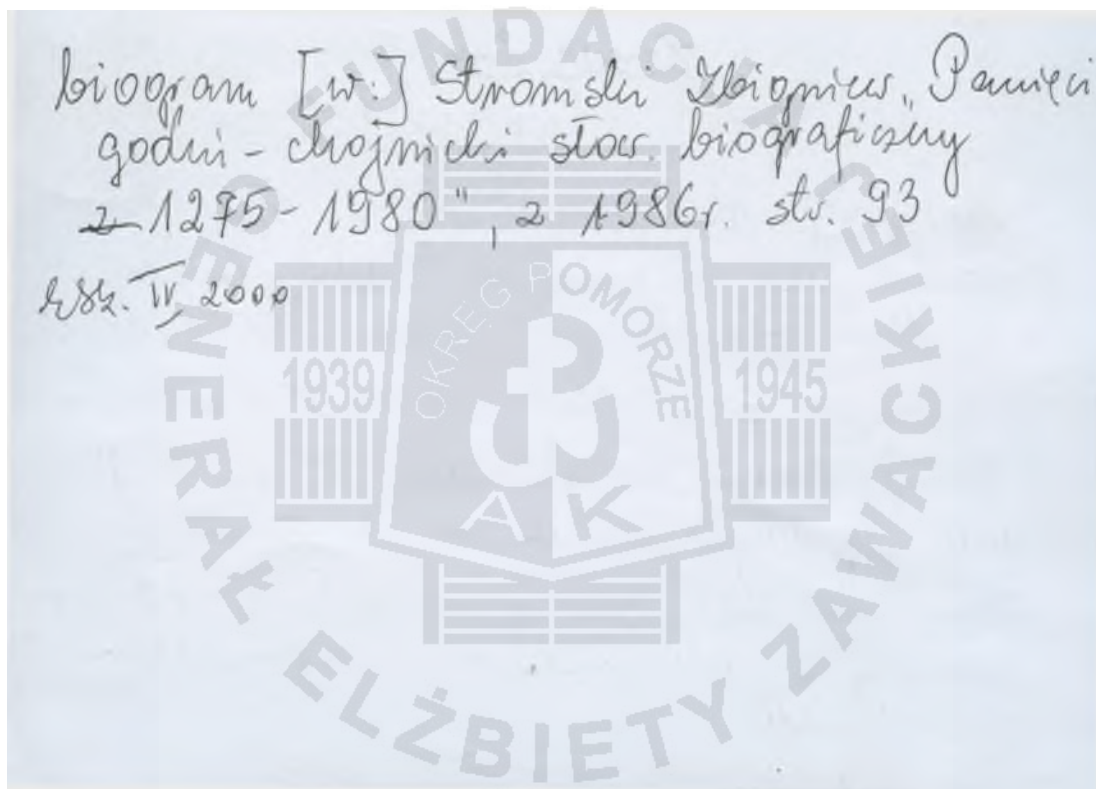
zob.: Kalendarz Pomorski, 1995, str. 11, 19

HMM-86

+ Hoffmann Bogumił ^{Nowe M. Lub. Chojnice - Setum} _{terror}
historyk regionu, działacz społeczny,
uczestnik gimnazjum. klanowca
w Chojnicach
nr. 17. 06. 1890 r. we wsi Dobrowie
pow. Setum; aresztowany w pow. X 1939
przez gestapo, osadzony w Stutthofie;
zmarł 18. 02. 1945 r. w Rybnie (pow. Wę-
herowa) z wyćmienia w czasie ewaku-
acji obozów.

biogram [w:] Stronach Złoty, Pamięci
godni - chojnicki stow. biograficzny
z 1275-1980", z 1986r. str. 93

Wyd. IV, 2000

Nowe Miasto Ł.
terror 8

Moffmann Bogumił

zob. Ł. Zakrzewski "Zwienienia belfra", s. 28-29,
W: M: 1207/2015 Pom. (Brodnica)

13.09.04 ~~4~~

+ Hoffmann Bogumił Nowe Miastod.
terror
a (1890 w Dębrowie Helbovskiej) 9
pedagog, historyk pomorski;
powstańca wielkopolski; po studiach
m. in. dyr. gimn. w Chojniwach i od
1939 w Nowym Mieście Lubawskim; więzień
obozów; m. in. w Stutthofie; śmierć w Rybniku
w trakcie ewakuacji obozu (18.02.1945)

biogram [w:] Oracki J., Słownik biograficzny
Warmii, Mazur i... , wyd. 1983, s. 133

1982. VI 2000

ppor. Hoffman (m) Bogumiń Nowe Miasto
Sub. 10
terror

Przed wojną, dyrektor Gimnazjum i
Liceum w Nowym Mieście. W czasie
okupacji hitlerowskiej w sklepie z artyku-
łami metalowymi - Rynek 9. Arysto-
wany w (VI)? 1944, w czasie powsta-
nowy przez Niemców.

zob. Kujawski Jan, Zatarłym tropem...
Tommi, 2002, s. 96, 112 (wypl. FA PRK)
ME VIII 11

⁺ Hoffmann Bogumił

N. M. Pub.
terror_M

Do KL Stutthof skierowany
przez gestapo Grudziądz,
przybył tam 28. 10. 1944

zob. Ossimiński Marcin, Polskie więznio-
wie polityczni w obozie Stutthof
1939-1945, Toruń 2001, s. 139, 172

AK. VII '11

Hoffman Bogumił

Brodnica
Nowe M. Lub.

profesor z Chojnic, więzień obozu koncentracyjnego
SS Stutthof

Łob. Spriszczenie Łofu Łopce

S. X/83

Wz III/11

+Hoffman Bogumił

Brodnice
Nowe M. Lub.

historyk i działacz regionalny, zginął w okresie
koncentracyjnym Stutthof. ¹³

Lub. Spisowa Łofu Kopce

s. X/36

W. XI/10

Hoffmann Bogumił

